

THEMA: DE DRUKKERIJ - Druktechnieken

Geschiedenis

Als je om je heen kijkt zul je overal afdrukken vinden. Dat is altijd al zo geweest. Daardoor weten we b.v. heel veel van de geschiedenis van alles wat leeft op de aarde. In Frankrijk, Spanje en Italië zijn handafdrukken in grotten ontdekt die duizenden jaren oud zijn. De afdrukken zijn gemaakt door mensen die hun hand insmeerden met houtskool, krijt of met gekleurde klei.

Ook dieren laten sporen achter. Denk maar aan een natte pootafdruk in de aarde. Archeologen hebben ook veel versteende afdrukken gevonden in aardlagen. We noemen dat fossielen. Zo weten we dat er heel lang geleden dinosaurussen en mammoeten rondliepen op aarde. En er zijn natuurlijk ook heel veel afdrukken van plantenresten te vinden in fossielen.

Al deze afdrukken vertellen een verhaal over de mensen, dieren en planten die lang geleden hier leefden.

Naast afdrukken van een hand, ging de mens ook 'tekens' krassen in de wand. Zo konden ze andere mensen iets vertellen. Vanuit die tekens zijn heel veel later hiërogliefen (beeldschrift) en daarna de letters ontstaan. Wij gebruiken nu het alfabet. Dat bestaat uit 26 letters om mee te schrijven of te 'drukken'. Andere culturen hebben weer andere tekens.

In de drukkerij is van alles te zien en te doen. Tijdens jullie bezoek kun je verschillende drukpersen, machines, letterkasten en heel veel andere materialen te bekijken. Samen met de drukkers die daar aan het werk zijn, mag je zelf ook een afdruk maken.

In de lessen hieronder worden eenvoudige druktechnieken aangeboden die je in school kunt uitvoeren met de leerlingen. De meeste materialen zijn op scholen aanwezig.

Een **letterkast** is een kast waarin de losse, loden letters en leestekens bewaard worden. Met de losse letters worden woorden en zinnen gemaakt. Zo kan de drukker teksten samenstellen.
Die individuele tekens zijn verdeeld over vakjes in laden. Die laden worden bewaard in een letterkast.

In een letterkast heb je de **bovenkast**, waarin de hoofdletters zitten; en de **onderkast**, waarin de kleine letters zitten.

Bekijk de foto van de letterkast.

*“Ojee....de la van de letterkast is op de grond gevallen! En zo meteen komt er bezoek.
De letters moeten snel weer opgeruimd worden. Maar is dat wel goed gegaan?*

Wat denk jij:

- *Liggen de letters in het goede vakje?*
- *Zie je ook iets bijzonders aan de letters?*
- *Liggen ze misschien op de kop? (spiegelbeeld) ?*
- *Waardoor zijn sommige letters gekleurd?*

We gaan nu zelf aan de slag met drie eenvoudige druktechnieken. Ze zijn oplopend in moeilijkheidsgraad.
In de drukkerij van het park kunnen de leerlingen zien hoe met de drukpers een afdruk wordt gemaakt.

Thema Drukkerij: Onderbouw

Thema: Druktechnieken

Doel: De kinderen van de onderbouw maken kennis met eenvoudige druktechnieken met hun vingers, handen, letterstempels en kosteloos materiaal.

Bekijk: op internet: “afbeeldingen van handafdrukken in een grot”.

Benodigheden: plakkaatverf, papier om afdruk op te maken, verfbakje met verfröllertje, letterstempeldoos, stempelkussen.

Introductie:

Bekijk je hand en zoek de lijnen op in je hand.

Zijn onze handen allemaal hetzelfde?

Zet je hand eens tegen de hand van een ander kind/ leerkracht en vergelijk.

Bekijk nu internet: ‘afdrukken van handen in een grot’ (afbeeldingen)

Wat zie je hier?

Waarom zouden deze mensen dit hebben gedaan?

Waarmee kun je dit zelf ook doen?

Begin eerst met een vingerafdruk.

Strijk met een kwast een klein beetje verf op je vingertop. Maak verschillende afdrukjes op papier.

Wat zie je? Is jouw vingerafdruk hetzelfde als die van een ander?

Gebruik nu de roller en een verfbakje.

Neem telkens een beetje verf en rol dit goed uit over de ribbels in het bakje.

Rol je hand in met de verf en maak een afdruk.

We kunnen er een groepswork van maken, door allemaal onze handen op een groot vel papier af te drukken.

Je kunt natuurlijk ook stempelen met allerlei ander kosteloos materiaal zoals:

doosjes, closetrolletjes, kurken, wattenstaafjes...enz.

Thema Drukkerij: Midden-Bovenbouw

Thema: midden- en bovenbouw maken 3 verschillende druktechnieken: vlakdruk, hoogdruk en diepdruk.

Doel: We maken kennis met de ontwikkeling in de boekdrukkunst en gaan zelf ervaring opdoen met eenvoudige druktechnieken.

Bekijk vooraf: Schooltv, Ontdekking van de boekdrukkunst en /of
 Canon van Nederland, Vensterplaat: “Hebban olla vogala”

Informatie vooraf:

In de Middeleeuwen werden alle teksten met de hand geschreven door monniken in kloosters. (zie filmpje: school t.v., ontdekking van de boekdrukkunst).

Hoogdrukkunst: Rond 1400 werden 'blokboeken' gebruikt. Daarvoor werd een tekst in spiegelbeeld uit een blok hout gesneden en afgedrukt.

Daarna werd de boekdrukkunst uitgevonden. Alle letters, cijfers en lettertekens werden gegoten in staafjes van lood. Dit noemen we 'hoogdruktechniek'. Deze techniek wordt getoond in het openluchtmuseum Ellert en Brammert.

Voor een afbeelding bij een tekst werd gebruikgemaakt van prentkunst ofwel grafiek. (Grafiek komt van het Griekse woord 'grafein' wat schrijven, krassen, graveren betekent). Hiermee kunnen afbeeldingen meerdere keren gebruikt worden. Soms worden ze naderhand ingekleurd.

Zie hiernaast een **centsprent!**

Een goedkoop vel papier (1 cent) wat eenvoudig bedrukt was met plaatjes en praatjes. Ze werden ook wel kinderprenten of mannekensbladen genoemd.

Andere grafische technieken die ook te zien zijn in de drukkerij van het park zijn:

- Houtsnede: afbeelding wordt uit een houten plank gesneden.
- Litho: afbeelding gegraveerd in een zware steen, inkt ingewreven, papier er opgelegd en afgedrukt d.m.v. een pers.
- Etsen: een afbeelding in metaal gekrast, wordt uitgebeten door zuur, inkt ingewreven en daarna afgedrukt.
- Lino: afbeelding wordt uitgesneden met gutsjes uit een linoleumplaat, inkt opgerold en afgedrukt.

Les 1: VLAKDRUK

We gaan stempelen en spelen met letters:

Als je letters afdrukt, komen die altijd in spiegelbeeld op het papier. Zie de letters in de afbeelding van de letterbak hierboven.

Bekijk ook de letters in de stempeldoos.

Benodigheden: letter/cijferstempels, stempeldoos met inkt of een verfbakje met een roller,

Je kunt verschillende kleuren aanbieden voor een speels effect.

Met de letters en cijfers uit de letterdoos kun je i.p.v. woorden, ook spelen met de letters en mooie composities maken zoals de drukker Werkman uit Groningen deed.

Zie Google: ' **H.N.Werkman.**

Hij was een Groninger drukker, lid van de kunstenaarsgroep De Ploeg.

Les 2: HOOGDRUK

We gaan met de kinderen kaarten drukken d.m.v. materiaaldruk.

Benodigheden: lijm, scharen, blockprint inkt: zwart.
(Eventueel blauw, rood en groen),
linorollers, gladde tegeltjes om de inkt op uit te rollen.
Ribkarton: hier knip je de vormen uit.
Stevig karton: A5-formaat hier plak je de ribvormen op.
Tekenaar: A5-formaat (of iets groter) hier druk je op af.

Les 1: Knip uit het ribkarton losse vormen en lijm dit goed vast op een stevige ondergrond (karton). Er mag een beetje ruimte zitten tussen de verschillende delen. Zie foto.

Laat het goed drogen! Ga dan pas verder met les 2.

Les 2: Rol de inkt goed uit op een tegeltje (de roller moet een beetje kleven aan de inkt, mag niet glijden). Rol daarna de afbeelding in die je gemaakt hebt.

De eerste afdruk kan wat licht van kleur zijn, maar je kunt er meerdere maken, ook op verschillende kleuren papier.
Zorg voor contrast, zodat je afbeelding goed uitkomt. Lichte kleur op donkere achtergrond, donkere kleur op lichte achtergrond.

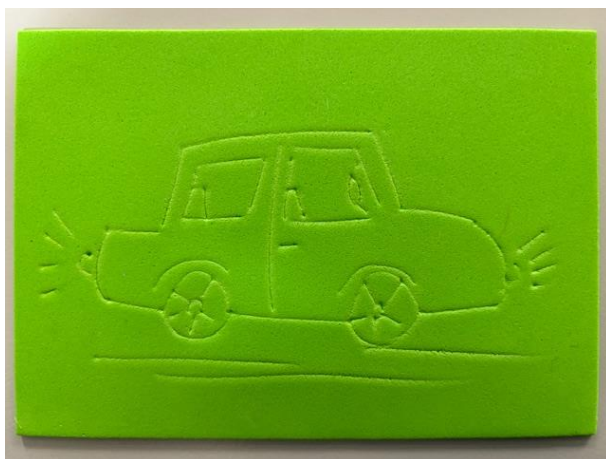
Les 3: DIEPDRUK

We gaan met de kinderen kaarten bedrukken d.m.v. FOAMDRUK
Dit lijkt op een lino'snede, maar is veiliger en eenvoudiger toe te passen.

Benodigdheden:

Foam A6 (briefkaartformaat), blockprint, rollers, tegeltjes (voor elke kleur één), balpen, papier om op af te drukken.

- Maak een tekening met de balpen op het foam. Daarbij moet stevig gedrukt worden, zodat er diepe lijnen ontstaan.
- Als de tekening klaar is, wordt het ingerold met blockprint.
- Leg een vel papier op het foam en wrijf met de hand over het papier zonder dat het verschuift.
- Trek het papier er weer voorzichtig vanaf.
- Je kunt nu weer nieuwe blockprint toevoegen en een nieuwe afdruk maken.
- Zie foto's hieronder. Veel plezier!

Ontwikkeld door: Atelier Marion Mencke in opdracht van Openluchtmuseum Ellert en Brammert in Schoonoord.
 Ondersteund door Compenta, cultuureducatie met kwaliteit.